

Dating en sexting

22-10-21

Nieuwe tekst ondersteunende website bij Heemelaar, M. (2018). *Seksualiteit, intimiteit en hulpverlening*. Houten: BSL (vervanging §3.1.9)

Nieuwe tekst ondersteunende website bij Heemelaar, M. (2019). *Seksuele vorming en diversiteit*. Bussum: Coutinho (vervanging §3.12)

Mathieu Heemelaar

www.mathieuheemelaar.nl

Inleiding

De seksuele-interactiecarrière is radicaal van vorm veranderd door manieren van communiceren die in deze eeuw zijn ontstaan en waar jongeren en jongvolwassenen in toenemende mate gebruik van maken: dating en sexting.

Jongeren vinden het in vergelijking met vroeger makkelijker om de eerste stappen in verkering en relaties via een chat te zetten (zoals iemand laten merken dat je hem leuk vindt, met iemand een afspraak maken voor een date). Latere stappen (zoals zeggen wat je wel en niet fijn vindt op het gebied van seks) zetten ze liever in *real life* (De Graaf et al. 2017). Dit is een modernisering in de seksuele-interactiecarrière.

Sexting is het uitwisselen van persoonlijke seksueel getinte berichten, foto's of filmpjes via internet (smartphones of andere media). De term is afgeleid van *sex* en *texting* (sms/mms).

Sexting is een gezond onderdeel van seksueel gedrag, zelfs van veilig seksueel gedrag (je kunt er geen soa van oplopen of zwanger van worden). In sekspositieve opvoeding wordt sexting positief benaderd. Het eenvoudigweg verbieden door ouders past niet goed in de opvoeding van de eenentwintigste eeuw.

Het verspreiden van beelden is seksueel grensoverschrijdend gedrag. De prevalentie en behandeling van deze vorm van seksueel misbruik komt terug in hoofdstuk 5. Sexting is een riskante bezigheid: de beelden kunnen heel eenvoudig met anderen gedeeld worden door de ontvanger, via persoonlijke berichten of door ze op een website te plaatsen. Dan zijn de gevolgen onuitwisbaar. Zodra de ontvanger sextingbeelden ongevraagd deelt en dus opdringt aan anderen spreken we van strafbaar seksueel grensoverschrijdend gedrag, van sextingmisbruik.

Prevalentie

Een derde van de jongeren (12-25 jaar) heeft weleens een datingapp gebruikt. Soms worden deze datingapps gebruikt voor sexting.

- Tinder is de meest genoemde app bij meisjes en heteroseksuelen; Grindr bij homoseksuelen.
- 5% van de jongens en 4% van de meisjes heeft in het halfjaar voor het onderzoek seks gehad met iemand die ze via een datingapp leerden kennen.
- 12% van de meisjes en 13% van de jongens heeft in het halfjaar voor het onderzoek weleens een naaktfoto of seksfilmpje van zichzelf naar iemand anders gestuurd.
- In 2012 was dit nog 4 % van de meisjes en 6% van de jongens.
- Een op de vier jongens en een op de vijf meisjes heeft in het halfjaar voor het onderzoek meegemaakt

- dat iemand een naaktfoto of seksfilmpje van zichzelf aan hen stuurde.
 - 29% van de jongens en 19% van de meisjes heeft in het halfjaar voor het onderzoek een naaktfoto of seksfilmpje van een bekende gezien.
 - Van de jongeren van wie een naaktfoto of seksfilmpje werd doorgestuurd naar anderen (2% van de jongens en 1% van de meisjes) geeft ruim de helft van de jongens en driekwart van de meisjes aan dat ze dit vervelend vonden.
- (De Graaf et al. 2017)

Beleving en waardering

Er zijn grote verschillen in de beleving van sexting: meisjes ervaren sexting op het initiatief van anderen vaker vervelend dan jongens. Ook vond een op de drie meisjes het vervelend om iemand te zien masturberen tijdens een videochat. Bij jongens is dit een op de zes.

Sexting kan echter ook leuk zijn: zo zegt 49% van de jongens en 60% van de meisjes bij wie een ander een naaktfoto of seksfilmpje van ze maakte, dit als leuk te hebben ervaren. Waar er onder meisjes verdeeldheid bestaat over hun ervaring met sexting, lijken jongens sexting over het algemeen leuk te vinden, behalve wanneer foto's of filmpjes van henzelf worden doorgestuurd of aan anderen getoond worden (De Graaf et al. 2017).

Risico's

Als jongeren elkaar uitnodigen om seksuele handelingen (bijvoorbeeld masturberen of onblote lichaamsdelen te laten zien via de webcam of camera van hun mobiele telefoon, lopen ze een groot risico. Zij hebben nauwelijks door wat de gevolgen kunnen zijn van seksueel *cammen*, een vorm van sexting. Sommige filmpjes worden op internet geplaatst en zijn jarenlang zichtbaar.

Flirten en daten via internet kan heel leuk en spannend zijn, maar er zijn ook risico's. Er zijn bijvoorbeeld mannen die via internet kinderen stap voor stap verleiden: *groomers*. Zij doen zich voor als iemand van ongeveer dezelfde leeftijd en proberen een relatie op te bouwen met een kind. Na verloop van tijd wordt er gevraagd om bijvoorbeeld een naaktfoto, en als die wordt gestuurd, kan het kind gechanteerd worden. Er zijn diep tragische incidenten geweest met jongeren die suïcide pleegden toen ze werden gechanteerd dat hun ouders de beelden zouden ontvangen of nadat hun ouders hun sextingberichten ontdekten.

De Nederlandse politie heeft in 2018 jongeren het advies gegeven niet te sexten. Dit lijkt echter contraproductief. Sexting lijkt voor jongeren een nieuwe uitingsvorm van oude behoeften in de puberteit zoals aandacht en experimenteren. Het advies van de politie kan leiden tot ongewenste veroordeling van het slachtoffer ('had je maar niet moeten sexten'). Sextingmisbruik moet wel worden bestraft (Wilpert 2019). Wel wordt aangeraden bij beelden niet je gezicht en herkenbare persoonlijke lichaamsversierselen zoals tattoos in beeld te brengen.

Wet- en regelgeving

Op zich wordt sexting in de wet aangeduid met kinderpornografie. Privé delen van seksuele foto's en filmpjes van zestienminners worden in de praktijk gedoogd door justitie zolang het leeftijdsverschil tussen zender en ontvanger klein is. Iemand kan op basis van de Aanwijzing kinderpornografie van 2016 wel vervolgd worden als:

- er sprake is van druk of dwang;
- degene van wie de beelden zijn gemaakt dit niet wist;
- de betrokkenen ongelijkwaardig zijn, bijvoorbeeld bij een groot leeftijdsverschil;
- de beelden zijn gemaakt om er geld mee te verdienen;
- de beelden zijn gebruikt voor pesten of chantage;
- de beelden verspreid zijn.

'Wraakporno' (het verspreiden van pornografische beelden van een ex-partner, onafhankelijk van diens leeftijd) is sinds 1-1-20 strafbaar (Eerste Kamer 2019). Het aanbieden van porno aan jongeren onder de zestien jaar is al strafbaar.

Begeleiding slachtoffers

Naezer en Krebbekx (2019) geven adviezen voor leerkrachten, ouders en professionals over de begeleiding van

slachtoffers van misbruik van sexting:

a Reageer beheerst en adequaat op incidenten.

b Veranker in een sekspositief gesprek kansen en uitdagingen van sexting. Dit kan een basis vormen voor het doorbreken van de schadelijke cirkel van schaamte en vernedering bij het slachtoffer. Misbruik is fout, sexting niet.

c Voorkom *victim blaming*: 'het is de schuld van de jongere zelf, had hij de beelden maar niet moeten delen'. Dat is een seksnegatieve boodschap die de schuldvraag niet legt waar hij hoort: bij degene die de beelden ongevraagd verspreidt.

d Voorkom het criminaliseren van onrijpheid.

Hulpverlening plegers

Pubers leren ontdekkenderwijs hun weg te vinden in seksuele omgang met elkaar. Justitie past daar niet goed bij, sociaal werkers en leraren seksuele vorming wel. Realiseer je dat justitiële vervolging soms verregaande consequenties voor plegers kan hebben (veroordeling als zedendelinquent). Onderzoekers bevelen aan zorgvuldig naar context en implicaties van sextingmisbruik te kijken en interventies daarop af te stemmen. Er wordt veelal gekozen voor een vorm van hulpverlening onder voorwaarden. Jonge veroordeelde plegers voeren een taakstraf uit in de vorm van een training seksuele communicatie. Als zij de training voortijdig beëindigen volgt alsnog justitiële vervolging.

In 2018 hebben meer dan 100 jongeren een taakstraf bij Bureau Halt opgelegd gekregen omdat zij naaktfoto's van anderen hadden verspreid (Sondorp, Torregrosa, Höing & Te Mebel 2019). Deze jongeren delen foto's of filmpjes, meestal uit wraak, omdat hun relatie op de klippen is gelopen. 70% van de daders zijn jongens rond de 16 jaar, maar ook meisjes plegen sextingmisbruik. Groepsdruk speelt soms een rol, naast boosheid en frustratie. Als vrienden vragen om foto's of filmpjes van de ex, sturen ze die door om stoer te doen. Achteraf realiseren ze pas de impact van hun actie en zijn ze de macht kwijt. Zo'n foto gaat de hele regio rond.

De HALT-interventie is gericht op lichtere vormen van online seksueel grensoverschrijdend gedrag en is bewezen effectief. De sexting misbruikplegers worden geconfronteerd met hun actie en leren om er over te praten en te reflecteren. Ook schrijven ze een excuusbrief voor hun slachtoffer, die niet altijd bij het slachtoffer terechtkomt omdat die vaak geen contact wil. Als het slachtoffer dat wel wil, organiseert Halt een 'herstelgesprek'. Er zijn meerdere gesprekken met de dader en zijn ouders en Halt spreekt de ouders apart waarbij vaak blijkt dat de ouders geen idee hebben wat hun kind op zijn telefoon uitspookt. Jongeren die verzaken of weinig motivatie tonen, kunnen terug worden gestuurd naar het justitie en alsnog een gevangenisstraf krijgen (Sondorp et al. 2019). Er is nog geen onderzoek gedaan naar recidive, maar de indruk bestaat dat het bijna nooit voorkomt dat een jonge sexting-dader opnieuw in de fout gaat.

Sextortion

De website www.helpwanted.nl ontving in 2016 569 meldingen van financiële afpersing als gevolg van sexting (SEOK 2017). Dit wordt *sextortion* genoemd, een samentrekking van de Engelse woorden *sex* en *extortion*, wat afpersing betekent. Vaak dreigt de afperser de opgenomen beelden door te sturen naar vrienden of familie, tenzij het slachtoffer geld naar de afperser overmaakt. Er wordt onderscheid gemaakt tussen financiële sextortion (afpersen van geld) en seksuele sextortion (afpersen om meer seksueel beeldmateriaal afhandig te maken). In 2020 waren de meldingen opgelopen naar 1.944 voor sextortion, waarvan 60% financieel en 40% seksueel. Opvallend is dat vier van de vijf meldingen van financiële sextortion was gedaan door mannelijke slachtoffers (EOKM 2021). Voor plegers van sextortion gelden andere straffen dan voor plegers van misbruik in de vorm van doorsturen beelden.

Bronnen

De Graaf, H., Borne, M. van der, Nikkelen, S., Twisk, D. & Meijer, S. (2017). *Seks onder je 25e: seksuele gezondheid van jongeren in Nederland anno 2017*. Delft: Eburon.

Eerste Kamer (2019). *Gewijzigd voorstel van wet*. Opgevraagd op 26 september 2019 van https://www.eerstekamer.nl/behandeling/20190521/gewijzigd_voorstel_van_wet_2/document3/f=/vkyrbe0uy7d3 opgemaakt.pdf

Expertisebureau Online Kindermisbruik (2021). *Jaarverslag 2020*. Opgevraagd op 5 september 2021 van <https://www.eokm.nl/wp-content/uploads/2021/04/EOKM-Jaaverslag-2020-DEF-NL.pdf>

EOKM Expertisebureau Online Kindermisbruik (2021). *Jaarverslag 2020*. Opgevraagd op 5 september 2021 van <https://www.eokm.nl/wp-content/uploads/2021/04/EOKM-Jaaverslag-2020-DEF-NL.pdf>

Naezer, M. & Krebbekx, W. (2019). Sexting vanuit het perspectief van jongeren: lessen voor de professionele praktijk. *Tijdschrift voor seksuologie*, 43(2), 86-91.

SEOK. Stichting Expertisebureau Online Kindermisbruik (2017). *Jaarverslag 2016*. Geraadpleegd van <https://www.eokm.nl/wp-content/uploads/jaarverslag2016EOKM.pdf> op 05-09-21.

Sondorp, E., Torregrosa, L., Höing, M. & Mebel, K. te (2019). *Procesevaluatie pilot Halt-interventie sexting*. Den Haag/Woerden: WODC/VanMonfoort.

Wilpert, J. (2019). Sexten of niet sexten, is dat de vraag? *Tijdschrift voor seksuologie*, 43(2), 92-98.